

PROTOKOLLAT

med tilkendegivelse i faglig voldgiftssag FV 2015.0094

Lærernes Centralorganisation

mod

Moderniseringsstyrelsen

Uoverensstemmelsen angår, om lærere på efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler, som er døgnarbejdere, optjener ret til afspadsring i henhold til § 17 i arbejdstidsaftalen for tjenestemænd i staten samtidig med, at de får det såkaldte kostskoletillæg i henhold til bilag 1, pkt. 8, i organisationsaftalen mellem Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler.

Da der ikke har kunnet opnås enighed mellem parterne, er sagen indbragt for denne voldgiftsret, jf. herved § 4 i lov nr. 409 af 26. april 2013, bestående af forhandlingschef Henrik Lykø Hansen og vicesekretariatschef Henrik Højrup, som begge er valgt af klager, kontorchef Tina Feldt Jessing og kontorchef Carl-Erik Johansen, som begge er valgt af indklagede, samt som opmand højesteretsdommer Lars Hjortnæs.

Sagen blev mundtligt forhandlet den 29. januar 2016, hvor klager var repræsenteret ved advokat Peter Breum og indklagede ved Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke.

Klager nedlagde påstand om, at Moderniseringsstyrelsen skal anerkende, at lærerne på efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler optjener ret til afspadsring i henhold til § 17 i aftale om arbejdstid for tjenestemænd i staten.

Indklagede påstod principalt frifindelse, subsidiært at Moderniseringsstyrelsen skal anerkende, at lærere på efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler optjener ret til afspadsring i henhold til § 17 i aftale om arbejdstid for tjenestemænd i staten, idet kostskoletillægget herefter reduceres med værdien af den optjente afspadsring.

Klager anførte navnlig, at det følger af forarbejderne til lov nr. 409 af 26. april 2013 om forlængelse og fornyelse af kollektive overenskomster og aftaler for visse grupper af ansatte på det offentlige område, at det særlige tillæg, der udbetales i henhold til bilag 1 til organisationsaftalen mellem Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler, kun skal træde i stedet for udbetaling af natpenge efter § 17 i statstjenestemændenes arbejdstidsaftale, men ikke i stedet for frihedsopsparingen i medfør af samme bestemmelse.

Indklagede anførte navnlig, at kostskoletillægget efter den nævnte organisationsaftale ydes i stedet for anden ulempegodtgørelse for arbejde på ubekvemme tidspunkter, hvilket omfatter

alle former for godtgørelse, ikke kun betaling af pengebeløb, men også frihedsopsparing i medfør af den nævnte arbejdstidsaftale § 17. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 409 af 26. april 2013, at der ikke skal dobbeltkompenseres for arbejde på ubekvemme tidspunkter, og der er ikke grundlag for at forstå dette sådan, at det kun skal gælde i forhold til betaling af pengebeløb.

Efter votering kunne der ikke opnås enighed eller flertal for en afgørelse blandt de medlemmer af voldgiftsretten, som er valgt af parterne, og afgørelsen skulle derfor træffes af opmanden.

Parterne var enige om at afslutte sagen i overensstemmelse med opmandens tilkendegivelse, som fremgår nedenfor, således at parterne tager denne til efterretning med samme virkning som en kendelse i sagen.

Opmanden udtaler:

Sagens baggrund og retsgrundlaget

Klageskriftet er indgivet den 15. september 2014, og sagen angår således forståelsen af det overenskomst- og aftalegrundlag, som gjaldt i medfør af lov nr. 409 af 26. april 2013 om forlængelse og fornyelse af kollektive overenskomster og aftaler for visse grupper af ansatte på det offentlige område ("indgrebsloven"). Ved denne lov fornyedes med visse ændringer bl.a. organisationsaftalen fra 2011 mellem Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler ("organisationsaftalen") og det tilhørende protokollat fra 2008 mellem Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation om arbejdstid mv. for lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler ("protokollatet").

Protokollatet blev fornyet med bl.a. den ændring, at de ansatte fremover – med enkelte ændringer, som ikke er relevante for denne sag – skal følge den til enhver tid gældende aftale om arbejdstid for tjenestemænd i staten.

Efter organisationsaftalens bilag 1, pkt. 8, ydes til lærere ved efterskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler et særligt tillæg på (nu) 18.800 kr. i årligt grundbeløb (kostskoletillæg). Ifølge cirkulærebemærkningen til denne bestemmelse ydes kostskoletillægget i stedet for godtgørelse for arbejde på ubekvemme tidspunkter, jf. arbejdstidsaftalen for tjenestemænd i

staten § 13 (dagarbejdere) og § 17, herunder aftalen om natpenge mv. for tjenestemænd i staten eller tilsvarende aftaler (døgnarbejdere). Klager i denne sag er delvis uenig i denne cirkulærebemærkning, idet det er klagers opfattelse, at kostskoletillægget ikke ydes i stedet for den frihedsopsparring, som følger af arbejdstidsaftalens § 17.

Den dagældende arbejdstidsaftales § 17 lyder således

”Ulempegodtgørelse

§ 17. For hver fulde 37 timers arbejde, der udføres i tidsrummet fra kl. 17 til kl. 06, optjenes 3 timers afspadsring.

Stk. 2. Ved aften- og nattjenester, dvs. tjenester, hvor mere end 4 timer ligger inden for tidsrummet fra kl. 15 til kl. 07, optjenes dog 3 timers afspadsring for hver fulde 37 timers arbejde, der er udført i dette tidsrum.

Stk. 3. Regnskabet over optjent afspadsring opgøres mindst 1 gang om året.

Stk. 4. Hvis den optjente afspadsring ikke er afviklet senest 6 måneder efter opgørelsesperiodens udløb, kan den ansatte vælge at få afspadsringen konverteret til omsorgsdage, jf. § 11, eller at få timerne godtgjort med overarbejdsbetaling.

Stk. 5. Der ydes herudover tillæg efter aftalen om natpenge mv. for tjenestemænd i staten eller tilsvarende aftaler.”

I de almindelige bemærkninger til forslaget til indgrebsloven (L 215, fremsat den 25. april 2013) er bl.a. anført følgende:

”3. Lovforslagets indhold

3.1. Arbejdstid på undervisningsområdet

3.1.1 Arbejdstidsregler

3.1.1.1. Gældende ret

...

3.1.1.2. Regeringens overvejelser

3.1.1.2.1.

...

Regeringen finder det ... nærliggende, at arbejdstidsreglerne for lærere både på det statslige, det kommunale og det regionale undervisningsområde fremover baseres på statens generelle arbejdstidsaftale.

...

3.1.1.2.2. Den gældende aftale om arbejdstid for tjenestemænd i staten er indgået den 27. juni 2008 mellem på den ene side Finansministeriet og på den anden side Offentligt Ansattes Organisationer (Det Statslige Område), Statstjenestemændenes Centralorganisation II (nu CO 10 – Centralorganisationen af 2010), Akademikernes Centralorganisation og Lærernes Centralorganisation.

...

For så vidt angår arbejde i aften- og nattetimerne eller i weekender og på søgnehelligdage, skelner aftalen mellem ansatte, hvis arbejdstid normalt er placeret inden for almindelig dagsarbejdstid ... og andre ansatte.

Lærerne i folkeskolen og hovedparten af de øvrige lærere vil henhøre under den førstnævnte kategori. For disse gælder, at arbejde uden for almindelig dagsarbejdstid udløser et tillæg på 25 pct. af timelønnen, mens arbejde på fridage ... udløser et yderligere tillæg på 50 pct.

For den mindre gruppe af lærere, hvis arbejdstid normalt er placeret helt eller delvis uden for almindelig dagsarbejdstid – f.eks. efterskolelærere – ydes kompensation for arbejde i aften- og nattetimerne og i weekenderne som faste timebaserede godtgørelser, der for aften-/natarbejdets vedkommende suppleres med optjening af betalt frihed.

...

3.1.1.3. Den foreslåede ordning

...

I de tilfælde, hvor der efter overenskomster og aftaler i dag ydes faste tillæg for arbejde på ubekvemme tidspunkter, vil der heller ikke fremover skulle udbetales timebaseret ulempegodtgørelse efter arbejdstidsaftalerne.”

Parterne er enige om, at det kan lægges til grund, at frihedsopsparing som kompensation for arbejde på ubekvemme tidspunkter forud for overenskomstforliget i 1999 var indeholdt i akkorden for F-tid. Parterne er derimod ikke enige om, hvorvidt frihedsopsparingen derefter var indeholdt i E-tiden, som blev indført ved det nævnte overenskomstforlig i stedet for bl.a. F-tiden.

E-tiden var i arbejdstidsprotokollatet fra 1999 fastsat til som udgangspunkt 400 timer i normperioden på efterskoler og 500 timer på husholdnings- og håndarbejdsskoler, og disse timer blev efter protokollatet anset for medgået til ”lærerens individuelle forberedelse og efterbehandling af undervisning”, ”lærerens individuelle forberedelse og efterbehandling af mødevirksomhed”, ”spontan kommunikation med forældre og elever uden for arbejdspladsen”, og ”lærerens selvstændige faglige ajourføring, eksempelvis læsning af faglitteratur og faglige tidsskrifter samt faglig orientering på internettet, samlinger og biblioteker mv.”

Ved overenskomstforliget i 1999 blev kostskoletillægget væsentligt forhøjet (til knap det dobbelte).

Begrundelse og resultat

Kompensation for arbejde på ubekvemme tidspunkter var ikke omfattet af opregningen af, hvad E-tiden efter de forud for indgrebsloven gældende arbejdstidsregler for de omhandlede

lærergrupper ansås for at være medgået til. At der var afsat et fast timetal pr. normperiode som E-tid taler også imod, at E-tiden omfattede frihedsopsparing.

Kostskoletillægget har gennem årene været ydet som en kompensation for arbejde på ubekvemme tidspunkter. Det ændrer ikke herved, at der muligvis også kan have været inddraget andre hensyn i forbindelse med den nærmere fastlæggelse af kostskoletillæggets størrelse.

Efter § 17 i statstjenestemændenes dagældende arbejdstidsaftale udgøres ulempegodtgørelse for arbejde på ubekvemme tidspunkter for døgnarbejdere af frihedsopsparing – som er timebaseret, idet den beregnes efter, hvor mange timer den pågældende lærer har arbejdet på ubekvemme tidspunkter – samt natpengetillæg. Frihedsopsparingen kunne, hvis den ikke var afviklet inden for en vis frist, konverteres til anden frihed eller godtgøres med overarbejdsbetaling.

Hvis en lærer konkret ikke blev anset som døgnarbejder, men som dagarbejder, gjaldt der andre regler, jf. arbejdstidsaftalens § 13. I så fald skulle der som udgangspunkt ydes et timebaseret tillæg på 25 pct. af nettotimelønnen, mens der ikke var frihedsopsparing.

Det bemærkes, at disse regler er videreført stort set uændret i den gældende arbejdstidsaftale.

I indgrebslovens forarbejder er der taget stilling til forholdet mellem faste tillæg, der ydes som kompensation for arbejde på ubekvemme tidspunkter, og timebaseret ulempegodtgørelse efter de relevante arbejdstidsaftaler, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.1.1.3. som gengivet ovenfor.

Klager har anført, at brugen af ordet ”udbetales” i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.1.1.3. (“...vil der heller ikke fremover skulle udbetales timebaseret ulempegodtgørelse efter arbejdstidsaftalerne”) må forstås sådan, at det er forudsat, at der blot ikke kan udbetales pengebeløb efter arbejdstidsaftalen, men vil kunne ske frihedsopsparing. Endvidere har klager bl.a. henvist til, at det i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.1.1.2.2. som gengivet ovenfor er nævnt, at efterskolelærere får kompensation for arbejde på ubekvemme tidspunkter ”som faste timebaserede godtgørelser, der for aften-/natarbejdets vedkommende suppleres med optjening af betalt frihed.”

Meningsindholdet i den relevante sætning i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt.

3.1.1.3. må antages at være, at faste tillæg for arbejde på ubekvemme tidspunkter skal træde i stedet for timebaseret ulempegodtgørelse efter arbejdstidsaftalerne, således at der ikke bliver tale om dobbeltkompensation.

Da kostskoletillægget – som er et fast tillæg – som nævnt må anses for at være ydet som kompensation for arbejde på ubekvemme tidspunkter, og da ulempegodtgørelsen for arbejde på ubekvemme tidspunkter efter arbejdstidsaftalens § 17 for døgnarbejdere udgøres af timebaseret frihedsopsparing og det ligeledes timebaserede natpengetillæg, er spørgsmålet herefter, om der til trods herfor – navnlig på grund af det, som klager har anført – er grundlag for at fastslå, at det i forarbejderne er forudsat, at de lærergrupper, som denne sag angår, har krav på både kostskoletillæg efter organisationsaftalen og frihedsopsparing efter arbejdstidsaftalen.

Den citerede passage i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.1.1.2.2. indeholder en sproglig sondring mellem timebaserede godtgørelser og optjening af betalt frihed. Denne sondring findes i bemærkningernes beskrivelse af den dagældende arbejdstidsaftale for tjenestemænd i staten, men den stemmer ikke med sprogbrugen i arbejdstidsaftalens § 17, jf. ovenfor, og må derfor anses som fejlagtig.

Herefter kan det ikke alene på grund af brugen af ordet ”udbetales” i den ovenfor nævnte sætning i de almindelige bemærkninger pkt. 3.1.1.3. lægges til grund, at det i forbindelse med vedtagelsen af indgrebsloven er forudsat, at der fremover skulle være ret til dobbeltkompensation i form af kostskoletillæg og frihedsopsparing i forbindelse med arbejde på ubekvemme tidspunkter.

Der er da heller ikke i lovforslagets bemærkninger om indgrebslovens økonomiske konsekvenser for det offentlige anført noget om den væsentlige udgiftsforøgelse, som ville følge af, at de omhandlede lærergrupper fremover får ret til både frihedsopsparing og kostskoletillæg. Det bemærkes endvidere, at frihedsopsparingen i visse tilfælde faktisk kan konverteres til udbetaling af pengebeløb, jf. ovenfor.

Som følge af det anførte kan klagers påstand ikke tages til følge, og Moderniseringsstyrelsen skal derfor frifindes.

Hver part skal bære egne omkostninger og skal betale halvdelen af opmandens honorar.

Sagen sluttet.

København, den 2. februar 2016

Lars Hjortnæs